

Satversmei neatbilst norma par aizliegumu robežsargiem apvienoties arodbiedrībās

2014. gada 23. aprīlī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2013-15-01 „Par Robežsardzes likuma 49. panta pirmās daļas vārdu „apvienoties arodbiedrībās” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 102. pantam un 108. panta otrajam teikumam”.

Aizliegums robežsargiem apvienoties arodbiedrībās nesamērīgi ierobežo pamattiesības

Apstrīdētā norma (slīprakstā)

Robežsardzes likuma 49. panta pirmā daļa paredz, ka robežsargiem aizliegts *apvienoties arodbiedrībās*, organizēt streikus un piedalīties tajos.

Augstākā juridiska spēka normas

Satversmes 102. pants: „Ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās.”

Satversmes 108. panta otrais teikums: „Valsts aizsargā arodbiedrību brīvību.”

Lietas fakti

Lietā ierosināta pēc Latvijas Republikas tiesībsarga pieteikuma. Tiesībsargs uzskata, ka apstrīdētajā normā paredzētais tiesību ierobežojums, proti, aizliegums robežsargiem dibināt arodbiedrības, ir nesamērīgs un sabiedrībā nepastāv vajadzība pēc tāda ierobežojuma.

Tiesas secinājumi un lēmums

Par likumdevēja pienākumu arodbiedrību brīvības aizsardzībā

Satversmes tiesa norādīja, ka likumdevējam ir pienākums pieņemt tādus tiesību aktus, kas ļautu personām apvienoties arodbiedrībās un tādējādi īstenot savu biedrošanās brīvību. Satversmes 108. panta otrā teikuma formulējums „valsts aizsargā” uzliek valstij īpašu pienākumu veikt tādus pasākumus, kuru mērķis būtu arodbiedrību brīvības aizsardzība.

Vienlaikus tiesa atzina, ka, nosakot valsts dienesta attiecībās esošo personu tiesības un pienākumus, likumdevējam ir salīdzinoši lielāka rīcība brīvība, nekā, piemēram, regulējot darba tiesiskās attiecības, kas dibinātas uz darba līguma pamata. Personas, kurām uzticēta valsts uzdevumu pildīšana, atrodas publiski tiesiskās attiecībās ar valsti un šajās tiesiskajās attiecībās nedarbojas pušu vienlīdzības princips. Valsts dienesta attiecības netiek dibinātas, noslēdzot darba vai kādu citu līgumu, bet veidojas, kompetentām valsts institūcijām ieceļot personu amatā. Ņemot vērā valsts dienesta lomu un uzdevumus, valsts ir tiesīga vienpusēji regulēt dienestā esošo personu tiesības un pienākumus. [10]

Tomēr, reglamentējot tiesiskās attiecības valsts dienestā, likumdevējs ir tiesīgs noteikt tikai tādus pamattiesību ierobežojumus, kas dienesta attiecībās ir nepieciešami. [10]

Par pamattiesību – arodbiedrību brīvības – saturu

Satversmes tiesa atzina, ka Satversmes 108. panta otrajā teikumā ietvertajām pamattiesībām ir gan materiāltiesisks, gan arī procesuāltiesisks aspekts. Tiesības apvienoties arodbiedrībās veido minētās pamattiesības materiāltiesisko aspektu. Šādas robežsargu tiesības pašas par sevi nerada draudus valsts vai sabiedrības drošības interesēm. Savukārt arodbiedrību brīvības īstenošanas dažādām procesuālajām izpausmēm, kā, piemēram, tiesībām organizēt streikus un piedalīties tajos, var būt ietekme uz valsts vai sabiedrības drošības interesēm. [11]

Par pamattiesību ierobežojuma pamatotību

Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētajai normai, ir leģitīms mērķis – sabiedrības drošības aizsardzība. Valsts neatkarības, konstitucionālās iekārtas un teritoriālās integritātes aizsardzības labad ir nepieciešams nodrošināt precīzu un netraucētu Valsts robežsardzes darbību. [14]

Vienlaikus Satversmes tiesa atzina, ka leģitīmo mērķi ir iespējams sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. [16.4] Piemēram, Valsts robežsardzes netraucētu darbību nodrošina Robežsardzes likuma 49. panta pirmajā daļā ietvertais absolūtais aizliegums robežsargiem organizēt streikus un piedalīties tajos. [16.1]

Līdz ar Satversmes tiesa atzina, ka apstrīdētā norma nesamērīgi ierobežo pamattiesības un tādējādi **neatbilst Satversmes 108. panta otrajai daļai**.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams, tas stāsies spēkā tā oficiālās publicēšanas dienā. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt Satversmes tiesā izskatāmās lietas faktisko apstākļu izpratni. Tā nav uzskatāma par sprieduma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216